

AJUTORUL DE STAT REGIONAL

Obiectivul ajutorului de stat regional este de a sprijini dezvoltarea economică și crearea de locuri de muncă în regiunile cele mai defavorizate ale Europei.

TEMEI JURIDIC

Articolul 107 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în special articolul 107 alineatul (3) literele (a) și (c).

Regulamentul (CE) nr. 994/98 din 7 mai 1998 al Consiliului de aplicare a articolelor 92 și 93 din Tratatul de instituire a Comunității Europene anumitor categorii de ajutoare de stat orizontale (Regulamentul de abilitare).

Regulamentul (UE) nr. 651/2014 al Comisiei din 17 iunie 2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat (Regulamentului general de exceptare pe categorii de ajutoare, RGECA). RGECA a fost modificat prin Regulamentul (UE) 2017/1084 al Comisiei din 14 iunie 2017 în ceea ce privește ajutoarele pentru infrastructura portuară și aeroportuară, pragurile de notificare pentru ajutoarele pentru cultură și pentru conservarea patrimoniului, precum și pentru ajutoarele pentru infrastructurile sportive și cele de agrement multifuncționale, precum și pentru schemele de ajutoare regionale de exploatare pentru regiunile ultraperiferice.

Orientările privind ajutoarele de stat regionale pentru perioada 2014-2020 (2013/C 209/01), denumite în continuare „orientările”, au fost adoptate de Comisie la 19 iunie 2013 și au intrat în vigoare la 1 iulie 2014.

CONTEXT

În termeni generali, ajutorul de stat înseamnă orice ajutor (indiferent de forma sa) acordat unor anumite întreprinderi (actori care desfășoară activități economice) de către autoritățile publice. În măsura în care acest tip de ajutor denaturează concurența și afectează comerțul, acesta nu este compatibil cu piața internă, cu excepția cazurilor în care tratatele prevăd altfel. Este necesar controlul schemelor de ajutoare și statele membre, în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) din TFUE, au obligația de a notifica Comisiei în avans orice plan de acordare a unui astfel de ajutor. Prin adoptarea Regulamentului de abilitare, Consiliul a oferit Comisiei posibilitatea de a defini excepții (prin adoptarea unor regulamente de exceptare pe categorii pentru ajutoarele de stat) și astfel să declare categorii specifice de ajutoare de stat ca fiind compatibile cu piața comună și scutite de o notificare prealabilă.

Conform uneia din excepțiile prevăzute, anumite forme de ajutor pot fi considerate ca fiind compatibile cu piața comună în anumite regiuni. Acest tip de ajutor se numește ajutor regional, care are scopul de a sprijini dezvoltarea economică și crearea de locuri de muncă.

RGECA prevede dispoziții specifice care definesc condițiile în care schemele de ajutor regional sunt compatibile cu piața comună și scutite de notificare. Pe lângă RGECA, Comisia oferă orientări cu privire la măsurile de ajutor care nu sunt exceptate de la obligația de notificare, inclusiv orientare privind ajutorul regional. Orientările se aplică schemelor de ajutor regional notificate și ajutorului individual.

TIPURILE DE AJUTOR ȘI CONDIȚIILE DE ACORDARE

Normele stabilite în orientări formează baza pentru elaborarea de către statele membre a unor hărți ale ajutorului regional în care să poată identifica: (1) zonele în care întreprinderile pot primi ajutor de stat regional; și (2) intensitatea aceluia ajutor.

A. Domeniu de aplicare

Orientările se aplică, în principiu, tuturor sectoarelor de activitate economică. Cu toate acestea, sunt excluse din domeniul de aplicare a orientărilor următoarele activități:

- sectoarele în care ajutorul regional nu este compatibil cu piața internă: siderurgia și fibrele sintetice;
- sectoarele în care ajutorul face obiectul unor instrumente juridice specifice și/sau a altor orientări privind ajutorul de stat: pescuit și acvacultură, agricultură (cu anumite excepții specifice), transporturi, aeroporturi, energie;
- activitățile considerate incompatibile cu piața internă, cu excepția cazului în care condițiile generale prevăzute în orientări și condițiile specifice suplimentare sunt îndeplinite: rețele în bandă lată și infrastructurile de cercetare.

Pe lângă toate cele de mai sus, se acordă o atenție specială ajutorului acordat marilor întreprinderi și ajutorului pentru funcționare:

- ajutorul regional acordat marilor întreprinderi nu este compatibil cu piața internă în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) litera (c) din tratat, cu excepția cazului în care se acordă ca sprijin în favoarea investițiilor inițiale care creează noi activități economice sau diversificării diferitelor unități existente în noi produse sau noi procese de inovare;
- ajutorul acordat întreprinderilor în scopul reducerii cheltuielilor (ajutor de funcționare) nu este compatibil cu piața internă, cu excepția cazului în care scopul său este de a remedia handicapuri specifice sau permanente din regiunile defavorizate (i.e. de a reduce dificultățile cu care se confruntă IMM-urile, de a compensa costurile suplimentare în regiunile ultraperiferice sau de a preveni sau reduce depopularea din zonele cu densitate foarte mică).

B. Evaluarea compatibilității ajutoarelor regionale

Ajutorul regional notificat face obiectul unei evaluări a Comisiei, cu scopul de a determina dacă impactul pozitiv al ajutorului asupra unui obiectiv de interes comun

este mai mare decât impactul său negativ asupra comerțului și concurenței. Analiza va cuprinde următoarele elemente:

- contribuția la un obiectiv bine definit de interes comun în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) din tratat;
- necesitatea intervenției de stat (în situații în care piața nu poate oferi anumite îmbunătățiri materiale);
- caracterul adecvat al măsurilor de ajutor pentru abordarea obiectivului de interes comun;
- efectul de stimulare care rezultă într-o schimbare de comportament în rândul întreprinderilor (i.e. întreprinderi care se angajează în activități suplimentare);
- proporționalitatea ajutorului (i.e. ajutorul este limitat la minimum pentru a stimula investiții și activități suplimentare);
- evitarea efectelor negative nejustificate asupra concurenței și a schimburilor comerciale;
- transparența (facilitarea accesului la informații cu privire la ajutorul acordat).

Schemele de ajutoare care ar putea denatura în mod semnificativ concurența pot face, de asemenea, obiectul unor evaluări *ex post*, iar Comisia poate limita durata acestor scheme. Evaluarea *ex post* poate fi aplicată numai în cazul în care schemele de ajutoare cu bugete mari, care cuprind caracteristici noi sau care implică schimbări semnificative ale pieței, schimbări de natură tehnologică sau schimbări în reglementare.

C. Hărțile ajutoarelor regionale - eligibilitate

Zonele care îndeplinesc condițiile stabilite la articolul 107 alineatul (3) litera (a) și litera (c) (denumite zonele „a” și „c”), împreună cu nivelurile de maximă intensitate a ajutoarelor, pot fi identificate de statele membre în hărțile ajutoarelor regionale. Comisia este informată cu privire la aceste hărți și le aprobă pentru a permite acordarea de ajutoare regionale întreprinderilor situate în zonele desemnate pe hărți. Pragul de acoperire generală a zonelor „a” și „c” este stabilit la 47 % din populația UE-28.

1. zonele „a” - Articolul 107 alineatul (3) litera (a) din TFUE.

Orientările prevăd că următoarele regiuni pot fi denumite zone „a”^[1]:

- regiunile NUTS 2^[2] cu un produs intern brut (PIB) pe cap de locuitor în standardele puterii de cumpărare (SPC) care este egal sau mai mic de 75 % din media UE-27;
- regiunile ultraperiferice.

Plafoanele maxime pentru intensitatea ajutoarelor în zonele „a” sunt următoarele:

- 50 % echivalent-subvenție brut (ESB) în regiunile NUTS 2 în care PIB-ul pe cap de locuitor este mai mic sau egal cu 45 % din media UE-27;

---

[1]Anexa I la orientări conține lista zonelor „a” eligibile, defalcate pe stat membru.

[2]NUTS: Nomenclatorul comun al unităților teritoriale de statistică.

- 35 % ESB în regiunile NUTS 2 în care PIB-ul pe cap de locuitor se situează între 45 % și 60 % din media UE-27;
- 25 % ESB în regiunile NUTS 2 în care PIB-ul pe cap de locuitor este mai mare de 60 % din media UE-27.

Plafoanele de mai sus pot fi mărite cu maximum 20% în regiunile ultraperiferice mai puțin dezvoltate și cu 10% în alte regiuni ultraperiferice. Intensitatea maximă a ajutorului poate fi mărită cu până la 20 de procente în cazul întreprinderilor mici și cu maximum 10 procente în cazul întreprinderilor mijlocii.

2. zonele „c” - Articolul 107 alineatul (3) litera (a) din TFUE.

Orientările fac distincția între două categorii de zone „c”:

- zonele „c” predefinite^[3]: zone care îndeplinesc condițiile prestabilite care pot fi desemnate de statele membre fără justificări suplimentare; această categorie include regiunile NUTS 2 care au fost desemnate zone „a” în perioada 2011-2013 și regiunile NUTS 2 și NUTS 3 slab populate, precum și părți sau zone adiacente regiunilor NUTS 3, în anumite condiții;
- zonele „c” care nu sunt definite^[4]: zone care pot fi desemnate de un stat membru cu condiția să îndeplinească anumite criterii socio-economice.

Având în vedere impactul crizei economice asupra statelor membre și obiectivul de a asigura continuitatea în hărțile ajutoarelor regionale, orientările prevăd măsuri de siguranță și un prag minim pentru acoperirea demografică^[5]. Orientările stabilesc cinci seturi de criterii care abordează probleme socio-economice (PIB-ul pe cap de locuitor, șomajul), geografice (izolarea) sau structurale (schimbări structurale majore, declin) și care trebuie folosite de statele membre în desemnarea zonelor „c” care nu sunt predefinite.

Plafoanele maxime pentru intensitatea ajutoarelor în zonele „c” sunt următoarele:

- 15 % ESB în zonele slab populate și în zone (regiunile NUTS 3 sau părți din regiunile NUTS 3) care au o frontieră terestră comună cu o țară din afara Spațiului Economic European (SEE) sau a Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS);
- 10 % ESB în zonele „c” care nu sunt predefinite.

Aceste plafoane pot fi mărite în fostele zone „a” (de la 10 % ESB la 15 %) și în zonele „c” care sunt adiacente unei zone „a”. Intensitatea maximă a ajutorului poate fi mărită cu până la 20 de procente în cazul întreprinderilor mici și cu maximum 10 procente în cazul întreprinderilor mijlocii.

D. Notificarea și evaluarea intermediară

Pe baza dispozițiilor din orientări, fiecare stat membru a trebuit să furnizeze Comisiei o hartă a ajutoarelor regionale unică, valabilă între 1 iulie 2014 și 31 decembrie 2020.

[3]Anexa I include repartizarea specifică pentru acoperirea zonelor „c” predefinite, defalcată pe stat membru.

[4]Anexa II la orientări definește metoda de repartizare pentru acoperirea zonelor „c” care nu sunt predefinite.

[5]Acoperirea zonelor „c” care nu este predefinită, inclusiv ajustările menționate mai sus, sunt stabilite la anexa I.

Aceste hărți au fost examinate și adoptate de Comisie și publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, făcând astfel parte integrantă din orientări.

În 2016 a avut loc o revizuire a eligibilității suprafețelor pentru ajutoare regionale (evaluarea la jumătatea perioadei a hărților ajutoarelor regionale), iar hărțile ajutoarelor regionale modificate vor fi în vigoare de la 1 ianuarie 2017 până la 31 decembrie 2020.

E. Raportare și monitorizare

Statele membre trebuie să mențină evidențe detaliate privind toate măsurile de ajutor timp de 10 ani de la data acordării ajutorului și trebuie să prezinte Comisiei:

- rapoarte anuale;
- informații privind toate ajutoarele individuale care depășesc suma de 3 milioane EUR.

AJUTORUL DE STAT ȘI POLITICA DE COEZIUNE

Proiectele sprijinite de politica de coeziune (în cadrul fondurilor europene structurale și de investiții) trebuie să respecte dreptul național și dreptul Uniunii^[6]. Statelor membre le revine obligația de a garanta conformitatea regimurilor lor de ajutor cu legislația aplicabilă ajutorului de stat, inclusiv cu normele privind ajutoarele de stat regionale și, în acest sens, să analizeze intervențiile prevăzute în contextul programelor lor (operaționale), precum și să respecte toate obligațiile în materie de notificare. Procesul de programare strategică prevăzut de politica de coeziune și analiza ajutorului în cadrul normelor privind ajutorul de stat rămân distincte, dar este posibil, în anumite cazuri, să se utilizeze analiza pe care se bazează intervențiile politicii de coeziune pentru a justifica acordarea ajutorului de stat.

Cadrul legislativ^[7] include referințe explicite cu privire la normele referitoare la ajutorul de stat, în special în contextul instrumentelor financiare, operațiilor de generare de venituri, parteneriatelor public-privat, durabilității operațiilor etc. Mai mult decât atât, pentru facilitarea aplicării efective a normelor privind ajutoarele de stat de către statele membre, plata fondurilor este condiționată de îndeplinirea obligațiilor (condiții *ex ante*)^[8] care includ existența unor mecanisme în cadrul statelor membre de formare a personalului și de consolidare a capacității administrative în acest domeniu.

Aplicarea normelor privind ajutoarele de stat este una dintre zonele „cu risc” în ceea ce privește aplicarea politicii de coeziune și reprezintă de multe ori motivul pentru erorile detectate de auditori.

În noiembrie 2018, Consiliul a adoptat Regulamentul (UE) 2018/1911 al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2015/1588 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene anumitor categorii de ajutoare de stat orizontale cu scopul de a îmbunătăți interacțiunea dintre programele de finanțare ale UE și normele privind ajutoarele de stat. Modificările vizează trei domenii: finanțarea națională combinată cu instrumente ale Fondului InvestEU; cercetarea, dezvoltarea

[6]Articolul 6 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 din 17 decembrie 2013.

[7]Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 din 17 decembrie 2013.

[8]Partea II din Anexa XI din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 din 17 decembrie 2013.

și inovarea (programul Orizont Europa, eticheta „marca de excelență”); și ajutoarele pentru cooperarea teritorială europeană.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul și-a exprimat, în numeroase rânduri, îngrijorarea cu privire la coerența dintre coeziunea economică, socială și teritorială, pe de o parte, și normele în materie de concurență, pe de altă parte.

În cursul procesului de modernizare a ajutoarelor de stat (inițiat în 2012), în cadrul căruia Comisia și-a prezentat propunerile în conformitate cu articolul 109 din TFUE, Parlamentul a fost doar consultat și nu a avut niciun cuvânt de spus în adoptarea orientărilor. Cu toate acestea, în Rezoluția sa din 12 iunie 2013 intitulată „Politica regională, componentă a unor sisteme mai ample de ajutor de stat”, Parlamentul a sprijinit proiectul de orientări al Comisiei, a solicitat o mai bună coerență cu Regulamentul general de exceptare pe categorii de ajutoare și alte orientări și și-a exprimat preocuparea cu privire la existența coerenței între normele privind ajutoarele de stat și implementarea instrumentelor politicii de coeziune (fonduri structurale și de investiții europene), în special în ceea ce privește tratamentul egal al zonelor care aparțin aceleiași categorii a regiunii în cadrul politicii de coeziune. Parlamentul a solicitat menținerea sau mărirea dincolo de plafonul anterior de 45% a acoperirii generale a ajutoarelor regionale și a sprijinit crearea unei rețele de siguranță în favoarea fostelor regiuni „a” și a unor dispoziții speciale privind regiunile slab populate, regiunile ultraperiferice și insulare. A fost subliniată, de asemenea, necesitatea unor derogări specifice, în special în zonele grav afectate de criza economică.

Parlamentul consideră că ajutoarele de stat ar trebui oferite în principal IMM-urilor, dar că excluderea marilor întreprinderi ar putea duce la dispariția de locuri de muncă, motiv pentru care aceste întreprinderi ar trebui să rămână eligibile în zonele „c”, făcând totuși obiectul unei supravegheri speciale.

În Rezoluția sa din 13 septembrie 2016 referitoare la punerea în aplicare a obiectivului tematic „îmbunătățirea competitivității IMM-urilor”, Parlamentul a invitat Comisia să instituie condițiile pentru ajutoarele de stat care să nu discrimineze IMM-urile și care ar trebui să fie în concordanță cu sprijinul pentru întreprinderi al politicii de coeziune, precum și să utilizeze pe deplin sistemele de ajutor bazate pe Regulamentul general de exceptare pe categorii, clarificând totodată legătura dintre normele privind fondurile ESI pentru IMM-uri și normele privind ajutorul de stat.

În Rezoluția sa din 17 aprilie 2018 referitoare la consolidarea coeziunii economice, sociale și teritoriale în Uniunea Europeană: al 7-lea raport al Comisiei Europene, Parlamentul a considerat că este necesar să se accelereze procedurile privind ajutorul de stat în cazul în care este necesară respectarea normelor. Parlamentul și-a exprimat, de asemenea, sprijinul pentru un tratament omogen și mai coerent al fondurilor europene care fac obiectul gestiunii directe și al fondurilor de coeziune în ceea ce privește ajutoarele de stat.

În Rezoluția sa din 6 iulie 2017 referitoare la promovarea coeziunii și a dezvoltării în regiunile ultraperiferice ale Uniunii: punerea în aplicare a articolului 349 din TFUE, Parlamentul solicită Comisiei să se bazeze în continuare pe articolul 107

alineatul (3) litera (a) și articolul 349 din TFUE în Orientările privind ajutoarele de stat regionale și RGECA, pentru a contribui la dezvoltarea economică și socială a regiunilor ultraperiferice și pentru a acorda o mai mare atenție acestora.

Diána Haase / Marek Kołodziejski
04/2019

